

4. Дудров О.О. Проблеми кваліфікації шахрайства [Електронний ресурс] / О.О. Дудров. – Режим доступу : <http://law-dep.pu.if.ua/conference2014/articles/dudorov.pdf>.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К: Атіка, 2003. – С. 441.
6. Огляд міжнародного науково-практичного семінару «Протидія економічній злочинності» // Харківський Національний Університет Внутрішніх Справ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.univd.edu.ua/_projects/ezloch_kor/docs/zahid/oglyad.doc.
7. Харчук М. В. Аналіз масштабів та основні напрями мінімізації ризиків шахрайства членів міжнародних платіжних систем / М. В. Харчук // Ефективна економіка. – 2013. – № 6.
8. Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ema.com.ua/press-release-current-state-cyber-crime/>.
9. Щодо протидії шахрайствам та кіберзлочинам. Інформаційна довідка 2015 р. [Електронний ресурс] // ЄМА. – Режим доступу : <http://ema.com.ua/combating-fraud-and-cybercrime-background-q2-2014/>.
10. МВС розкрило статистику збитків через шахрайство з банківськими картками в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua/ukr/business/finance/mvs-rozkrilo-statistiku-zbitkiv-z-za-kartkovogo-shahrajstva-v-ukrajini-68143.html>.
11. Рамкове рішення Ради від 28 травня 2001 року про боротьбу з шахрайством та підмогою безготівкових платіжних засобів (2001/413/ЮВС).
12. Глотов М. Як захистити свої гроші на картці [Електронний ресурс] / Максим Глотов // Українська правда: Економічна правда. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/columns/2015/07/8/549843/view_print/.
13. Кіреєва К. Світовий досвід використання банківських платіжних карток із чіпами / Кіреєва Катерина // Вісник НБУ. – 2011. – Серпень. – С. 41–44.
14. Результати комплексного соціологічного дослідження // ЄМА. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ema.com.ua/wp-content/uploads/2014/10/material_02_10_2014_results_of_sociological_research_fraud_and_literacy.pdf.

УДК 343.211

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ГРУЗІЇ

CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR CRIMES AGAINST ENVIRONMENT: THE EXPERIENCE OF UKRAINE AND GEORGIA

**Олійничук Р.П.,
к.ю.н., доцент**

Тернопільський національний економічний університет

У статті висвітлено результати компаративного аналізу злочинів проти довкілля за кримінальним законодавством України та Грузії. Здійснено порівняння статей Кримінальних кодексів України та Грузії у сфері охорони довкілля. Сформульовано пропозиції щодо оптимізації вітчизняної кримінальної відповідальності за злочини проти довкілля на основі запозичення досвіду Грузії.

Ключові слова: довкілля, злочини проти довкілля, кримінальне законодавство, кримінальна відповідальність.

В статье отражены результаты сравнительного анализа преступлений против окружающей среды по уголовному законодательству Украины и Грузии. Проведено сравнение статей Уголовных кодексов Украины и Грузии в сфере охраны окружающей среды. Сформулированы предложения по оптимизации отечественной уголовной ответственности за преступления против окружающей среды на основе заимствования опыта Грузии.

Ключевые слова: окружающая среда, преступления против окружающей среды, уголовное законодательство, уголовная ответственность.

The article deals with criminal legislation on environmental crimes of Ukraine and Georgia.

The results of the research describe the comparison of the Criminal Code articles of Ukraine and Georgia in the field of environmental protection.

There was made a conclusion concerning optimization of domestic criminal responsibility for crimes against the environment based on the experience of Georgia. Some definitions of the concept of "criminal responsibility" were examined. There was made a conclusion that legislator must provide such restrictions on the rights and freedoms of the perpetrator (perpetrators) for the crimes against the environment, which would reliably prevent the commission of crimes in this area. There was grounded for the establishing of optimal criminal responsibility with preventive nature it is important to study the international experience, especially of those countries that have much in common. In this context, for Ukraine it is useful to take into account the experience of successful post-Soviet country of Georgia, which has demonstrated significant achievements in the fight against crime. There were found the criminal law norms of Georgia which are very useful for Ukraine for the purpose of more effective criminal protection of the environment.

The ordinary of the research is justification the similarities and differences in criminal environmental norms of Ukraine and Georgia.

The practical value of the research is that the results of comparative legal investigation of criminal legislation of Ukraine and Georgia can be used by national legislator for optimization of domestic criminal responsibility for crimes against the environment.

Key words: environment, environmental crimes, criminal legislation, criminal responsibility.

Сучасні екологічні проблеми, глобальні зміни клімату та їх наслідки викликають гостру стурбованість свідомої частини суспільства та зумовлюють прийняття невідкладних рішень щодо боротьби зі злочинами проти довкілля. Конференція ООН у Парижі, що відбулася наприкінці 2015 року, засвідчила значне занепокоєння її

учасників, включаючи 147 глав держав і урядів, та необхідність розроблення й імплементації комплексу дій, спрямованих на захист нашої планети. У даному контексті велике значення мають заходи як економічного, політичного, так і правового характеру на міжнародному та національному рівнях. Останні повинні включати удо-

Порівняння статей Розділу VII «Злочини проти довкілля» КК України зі статтями Розділу X «Злочини проти правил охорони навколишнього середовища і користування природними ресурсами» КК Грузії (складено автором на основі [13; 12])

№ п/п	КК України	КК Грузії
1	Стаття 236. Порушення правил екологічної безпеки ПВ на 5-10 р. з ППОПП чи ЗПД до 3 р.	
2	Стаття 237. Невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення ОВ до 5 р. або ПВ на той самий строк, з ППОПП чи ЗПД до 3 р.	
3	Стаття 238. Приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення Ч.1 – Ш до 100 НМДГ або ППОПП чи ЗПД до 3 р., або ОВ до 3 р. Ч.2 – ОВ від 2 до 5 р. або ПВ на той самий строк, з ППОПП чи ЗПД до 3 р. або без такого	(ч/і) Стаття 294. Неповідомлення посадовою особою, якій це ставиться в обов'язок, про скидання в море шкідливих для здоров'я людини або живих організмів моря речовин або інших відходів чи матеріалів Ш або ВР до 1 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого.
4	Стаття 239. Забруднення або псування земель Ч.1 – Ш до 200 НМДГ або ППОПП чи ЗПД до 3 р. Ч.2 – ОВ від 2 до 5 років або ПВ на той самий строк, з ППОПП чи ЗПД до 3 р. або без такого.	(ч/і) Стаття 297. Псування землі Ч.1 – Ш або ВР до 3 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого. Ч.2 – ОВ до 3 р. або ПВ на той самий строк. Ч.3 – ПВ від 2 до 5 р.
5	Стаття 239-1. Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель Ч.1 – Ш від 200 до 500 НМДГ або ОВ до 3 р., з ППОПП чи ЗПД до 3 р. та з КЗЗЗ; Ч.2 – ОВ від 2 до 5 р. або ПВ на той самий строк, з ППОПП чи ЗПД до 3 р. та з КЗЗЗ; Ч.3 – ОВ від 3 до 5 років або ПВ на той самий строк, з ППОПП чи ЗПД до 3 р. та з КЗЗЗ.	
6	Стаття 239-2. Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах Ч.1 – Ш від 100 до 300 НМДГ або ОВ до 3 р., з ППОПП чи ЗПД до 3 р. та з КЗЗЗ; Ч.2 – ОВ від 2 до 5 р. або ПВ на той самий строк, з ППОПП чи ЗПД до 3 р. та з КЗЗЗ; Ч.3 – ОВ від 3 до 5 р. або ПВ на той самий строк, з ППОПП чи ЗПД до 3 р. та з КЗЗЗ.	
7	Стаття 240. Порушення правил охорони або використання надр Ч.1 – Ш від 300 до 600 НМДГ або ОВ до 2 р., або ПВ на той самий строк. Ч.2 – Ш від 400 до 700 НМДГ або ОВ до 3 р., або ПВ на той самий строк. Ч.3 – ОВ від 2 до 5 р. або ПВ на той самий строк, з КНДЗВ. Ч.4 – ПВ від 5 до 8 р. з КНДЗВ.	(ч/і) Стаття 298. Порушення правил використання або охорони надр Ш або ВР до 2 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. (ч/і) Стаття 299. Незаконне користування надрами Ч.1 – Ш або ПВ до 1 р. Ч.2 – Ш або ПВ до 3 р.
8	Стаття 241. Забруднення атмосферного повітря Ч.1 – Ш від 100 до 200 НМДГ або ОВ до 3 р., з ППОПП чи ЗПД на той самий строк або без такого. Ч.2 – ОВ від 2 до 5 р. або ПВ на той самий строк, із ППОПП чи ЗПД до 3 р. або без такого.	(і) Стаття 295. Забруднення атмосферного повітря Ч.1 – Ш або ВР до 1 р. чи ПВ до 2 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого. Ч.2 – Ш або ВР від 1 до 2 р., чи ПВ до 2 р. Ч.3 – ПВ від 2 до 5 р.
9	Стаття 242. Порушення правил охорони вод Ч.1 – Ш від 100 до 200 НМДГ або ППОПП чи ЗПД до 5 р., або ОВ на той самий строк. Ч.2 – ОВ до 5 р. або ПВ на той самий строк.	(ч/і) Стаття 291. Порушення правил водокористування Ш або ВР до 1 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого. (ч/і) Стаття 292. Забруднення вод Ч.1 – Ш або ВР до 1 р. чи ПВ до 1 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого. Ч.2 – Ш або ВР до 2 р. чи ПВ до 3 р. Ч.3 – ПВ від 2 до 5 р.
10	Стаття 243. Забруднення моря Ч.1 – Ш від 300 до 800 НМДГ або ОВ до 3 р., або ПВ на той самий строк, з ППОПП чи ЗПД до 3 р. або без такого. Ч.2 – ПВ від 2 до 5 р. з ППОПП чи ЗПД до 3 р. або без такого. Ч.3 – Ш від 100 до 200 НМДГ або ППОПП чи ЗПД до 5 р., або ОВ до 3 р.	(і) Стаття 293. Забруднення моря Ч.1 – Ш або ВР до 1 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого. Ч.2 – Ш або ВР до 1 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого. Ч.3 – Ш або ВР до 2 р. чи ПВ до 3 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. Ч.4 – ПВ від 2 до 5 р.
11	Стаття 244. Порушення законодавства про континентальний шельф України Ч.1 – Ш від 100 до 200 НМДГ або ОВ до 3 р., або ПВ до 2 р., з конфіскацією всіх знарядь, якими користувалася винувата особа для вчинення злочину або без такої. Ч.2 – Ш від 50 до 100 НМДГ або А до 6 місяців, з конфіскацією обладнання.	(ч/і) Стаття 296. Порушення законодавства про континентальний шельф, територіальні води або виключну економічну зону Грузії Ч.1 – Ш або ВР до 1 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого. Ч.2 – Ш або ВР до 2 р. з ППОП чи ЗД до 3 р.

12	Стаття 245. Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу Ч.1 – Ш від 300 до 500 НМДГ або ОВ від 2 до 5 р., або ПВ на той самий строк. Ч.2 – ПВ від 5 до 10 р.	(ч/і) Стаття 302. Знищення місцеперебувань занесених у «Червоний перелік» Грузії, що знаходяться під загрозою зникнення диких тварин або рослин Ч.1 – Ш або ОВ до 3 р. чи ПВ на той самий строк з ППОП чи ЗД до 3 р. Ч.2 – Ш або ПВ від 2 до 5 р. з ППОП чи ЗД до 3 р.
13	Стаття 246. Незаконна порубка лісу Ш від 50 до 100 НМДГ або А до 6 місяців, або ОВ до 3 р., або ПВ на той самий строк, з конфіскацією незаконно добутого.	(ч/і) Стаття 303. Незаконна порубка дерев і чагарників Ч.1 – Ш або ВР до 1 р., чи ПВ до 3 р. Ч.2 – Ш або ВР до 2 р., чи ПВ до 4 р. (ч/і) Стаття 304. Пошкодження або знищення лісів або насаджень Ч.1. – Ш або ВР до 2 р., чи ПВ на той самий строк. Ч.2. – ПВ від 4 до 8 р.
14	Стаття 247. Порушення законодавства про захист рослин Ш до 100 НМДГ або ГР від 120 до 200 годин, або ОВ до 2 р.	(ч/і) Стаття 302. Знищення місцеперебувань занесених у «Червоний перелік» Грузії, що знаходяться під загрозою зникнення диких тварин або рослин Ч.1 – Ш або ОВ до 3 р. чи ПВ на той самий строк з ППОП чи ЗД до 3 р. Ч.2 – Ш або ПВ від 2 до 5 р. з ППОП чи ЗД до 3 р.
15	Стаття 248. Незаконне полювання Ч.1 – Ш від 100 до 200 НМДГ або ГР від 160 до 240 год., або ОВ до 3 р., з КЗЗП та ВД. Ч.2 – Ш від 200 до 400 НМДГ або ОВ до 5 р., або ПВ на той самий строк, з КЗЗП та ВД.	(і) Стаття 301. Незаконне полювання Ч.1 – Ш або ВР до 2 р., або ПВ до 1 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого. Ч.2 – Ш або ВР до 2 р., або ПВ до 3 р. з ППОП чи ЗД до 3 р.
16	Стаття 249. Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом Ч.1 – Ш від 100 до 200 НМДГ або ОВ до 3 р., з КЗЗП та ВД. Ч.2 – Ш від 200 до 400 НМДГ або ОВ до 3 р., або ПВ на той самий строк, з КЗЗП та ВД.	(ч/і) Стаття 300. Незаконний вилов риби Ч.1 – Ш або ВР до 6 місяців, чи ПВ до 1 р. Ч.2 – Ш або ВР до 1 р., чи ПВ до 2 р. Ч.3 – Ш або ВР до 2 р., чи ПВ до 3 р.
17	Стаття 250. Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів Ш до 50 НМДГ або А до 6 місяців, або ОВ від 2 до 5 р., або ПВ до 3 р.	
18	Стаття 251. Порушення ветеринарних правил Ш від 100 до 200 НМДГ або ППОПП чи ЗПД до 5 р., або ОВ до 3 р., або ПВ на той самий строк.	(ч/і) Стаття 290. Порушення законодавства Грузії у сфері ветеринарії Ч.1 – Ш або ВР до 1 р., чи ПВ до 2 р. Ч.2 – ППОП чи ЗД до 3 р. або ВР до 2 р., чи ПВ до 3 р.
19	Стаття 252. Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду Ч.1 – Ш від 100 до 200 НМДГ або ОВ до 3 р. Ч.2 – ПВ від 5 до 12 р.	(ч/і) Стаття 305. Порушення режиму охоронюваних територій Ш або ВР до 2 р., чи ПВ на той самий строк з ППОП чи ЗД до 3 р.
20	Стаття 253. Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля Ч.1 - ППОПП чи ЗПД до 3 р. або ОВ на той самий строк. Ч.2 – ОВ від 3 до 5 р. або ПВ до 5 р.	(ч/і) Стаття 287. Порушення правил охорони навколишнього середовища при веденні робіт Ш або ПВ від 2 до 5 р. з ППОП чи ЗД до 3 р. або без такого.
21	Стаття 254. Безгосподарське використання земель Ш до 250 НМДГ або ОВ до 2 р., з ППОПП чи ЗПД до 3 р. або без такого.	

Умовні позначення: і – ідентична назва статті; ч/і – частково ідентична назва статті;

Ш – штраф; НМДГ – неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; ППОПП чи ЗПД – позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю; ППОП чи ЗД – позбавлення права обіймати посади чи займатися діяльністю; ГР – громадські роботи; ВР – виправні роботи; КЗЗЗ – конфіскація знарядь і засобів заволодіння; КНДЗВ – конфіскація незаконно добутого і знарядь видобування; КЗЗП та ВД – конфіскація знарядь і засобів полювання (промислу) та всього добутого; А – арешт; ОВ – обмеження волі; ПВ – позбавлення волі.

сконалення законодавства у сфері екологічної безпеки і, зокрема, його кримінальної складової з метою ефективної протидії злочинам проти довкілля. При цьому домінуюче значення має оптимізація кримінальної відповідальності за екологічні злочини.

Злочинність проти довкілля активно досліджується вченими-юристами у галузі кримінального права, що пояснюється її надзвичайно вагомим і постійно зростаючим впливом на безпеку суспільства. З-поміж публікацій останніх років можна виділити дослідження, присвячені кримінально-правовій характеристиці злочинів проти довкілля. Зокрема, В. В. Локтіонова обґрунтувала окре-

мі аспекти конструювання злочинів проти довкілля [1]. В. П. Самокиш розглянув проблеми визначення родового об'єкта злочинів проти довкілля [2]. В. К. Матвійчук здійснив ґрунтовне порівняльно-правове дослідження способів, місця і часу вчинення деяких злочинів проти довкілля за Кримінальним кодексом України 1960 та 2001 рр. [3]. О. О. Дудоров, М. В. Комарницький, М. І. Панов, П. В. Олійник дослідили відмежування злочинів проти власності від злочинів проти довкілля [4; 5]. Не применшуючи вагомості даних наукових напрацювань, слід зазначити, що недостатньо уваги приділено кримінальній відповідальності за злочини проти довкілля.

Метою даної статті є розроблення пропозицій щодо оптимізації кримінальної відповідальності за екологічні злочини та посилення її превентивного характеру на основі порівняльного аналізу відповідних норм кримінального законодавства України та Грузії.

Досліджуючи проблеми кримінальної відповідальності за злочини проти довкілля, варто зазначити, що концептуальним аспектам кримінальної відповідальності завжди приділялася значна увага в теорії кримінального права. При цьому у кримінально-правовій доктрині немає єдиної концепції щодо визначення терміна «кримінальна відповідальність». Існують численні позиції щодо тлумачення вказаного поняття. Так, М. М. Кропачов, В. С. Прохоров, А. Н. Тарбагаєв, В. В. Скибицький пов'язують розуміння кримінальної відповідальності з правовим наслідком вчиненого злочину [6, с. 165-168; 7, с. 7]. Я. М. Браїнін, М. Й. Коржанський, П. С. Матишевський, В. І. Осадчий розглядають кримінальну відповідальність як обов'язок винної особи [8, с. 47; 9, с. 25; 10, с. 100].

Найбільш точним видається визначення кримінальної відповідальності, яке запропонував Ю. В. Баулін на підставі дослідження чинного КК України: «це передбачені Кримінальним кодексом обмеження прав та свобод особи, яка вчинила злочин, що індивідуалізуються в обвинувальному вирокі суду і здійснюються спеціальними органами виконавчої влади держави» [11, с. 28]. Тобто провідний вчений вважає, що кримінальна відповідальність – це обмеження прав та свобод винної особи.

Отже, можна зробити висновок, що за злочини проти довкілля законодавець повинен передбачити такі обмеження прав і свобод винної особи (винних осіб), які б надійно запобігали вчиненню злочинів у даній сфері. Для встановлення оптимальної кримінальної відповідальності превентивного характеру велике значення має вивчення світового досвіду, особливо тих країн, які мають багато спільного. У даному контексті для України доцільним є врахування досвіду успішної пострадянської країни – Грузії, яка продемонструвала значні досягнення у сфері боротьби зі злочинністю. Спільне радянське минуле обох держав робить корисним обмін вдалим досвідом, а тому необхідно проаналізувати аспекти кримінально-правової охорони довкілля Грузії.

У Розділі X Кримінального кодексу (КК) Грузії від 22.07.1999 [12] передбачено кримінальну відповідальність за злочини проти правил охорони навколишнього середовища і користування природними ресурсами. Більшість статей Розділу X КК Грузії є частково ідентичними зі статтями Розділу VIII «Злочини проти довкілля» КК України від 05.04.2001 [13]. Порівняння санкцій за злочини в екологічній сфері відповідно до кримінального законодавства України та Грузії представлено у табл. 1.

На основі порівняння санкцій за злочини в екологічній сфері за кримінальним законодавством України та Грузії, відображеного у табл. 1, можна зробити такі висновки:

1. У КК Грузії відсутні такі складні злочинів: порушення правил екологічної безпеки; нежиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення; незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель; незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах; проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів; безгосподарне використання земель, на відміну від КК України. Водночас КК Грузії передбачає відповідальність за ряд злочинів, які відсутні в КК України, а саме: порушення правил поводження з небезпечними для навколишнього середовища речовинами або відходами; порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами; знищення місцеперебувань занесених у «Червоний перелік» Грузії диких тварин або рослин, що під загрозою зникнення; здійснення діяльності першої категорії без природоохоронного дозволу.

Враховуючи вищезазначене, Україні варто запозичити досвід Грузії у сфері законодавчого регламентування кримінальної відповідальності за екологічні злочини, пов'язані з порушеннями правил поводження з небезпечними для довкілля речовинами або відходами та поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами, з огляду на суттєву небезпеку їх наслідків як локального, так і глобального характеру.

2. У цілому санкції за злочини проти довкілля, передбачені КК України, є більш суворі, ніж за КК Грузії. Водночас грузинське кримінальне законодавство передбачає більш суворі санкції за порушення правил водокористування та забруднення моря порівняно з вітчизняним кримінальним законодавством.

У зв'язку з тривалими посухами останніх років, спричинених різкими кліматичними змінами, досвід Грузії у сфері захисту водних ресурсів є корисним та актуальним для України.

Проведене дослідження кримінального законодавства України та Грузії у сфері екологічної безпеки дали змогу виявити ті норми, які варті уваги для запозичення вітчизняним законодавцем з метою ефективнішої охорони довкілля. Зокрема, це стосується передбачення кримінальної відповідальності за екологічні злочини, пов'язані з порушеннями правил поводження з небезпечними для довкілля речовинами або відходами та поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами, а також посилення санкцій за екологічні злочини щодо водних ресурсів. У контексті даного дослідження перспективним є вивчення досвіду інших країн, зокрема європейських.

ЛІТЕРАТУРА

1. Локтіонова В. В. Окремі аспекти конструювання злочинів проти довкілля / В. В. Локтіонова // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2011. – Вип. 27. – С. 237–245.
2. Самокиш В. П. Злочини проти довкілля: проблеми визначення родового об'єкта / В. П. Самокиш // Вісник Академії адвокатури України. – 2011. – № 1. – С. 84–88.
3. Матвійчук В. К. Порівняльно-правове дослідження способів, місця і часу вчинення деяких злочинів проти довкілля за Кримінальним кодексом України 1960 та 2001 рр. / В. К. Матвійчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 10. – С. 77–82.
4. Дудоров О. Відмежування злочинів проти довкілля від злочинів проти власності / О. Дудоров, М. Комарницький // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2014. – №3. – С. 61–70.
5. Панов М. Співні питання відмежування злочинів проти власності від злочинів проти довкілля / М. Панов, П. Олійник // Юридична Україна. – 2013. – №2. – С. 88–93.
6. Прохоров В. С. Механизм уголовно-правового регулирования: норма, правоотношение, ответственность : учебное пособие / В. С. Прохоров, Н. М. Кропачев, А. Н. Тарбагаев. – Красноярск : Краснояр. ун-т, 1989. – 203 с.
7. Скибицкий В. В. Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания / Скибицкий В. В. – К. : Наукова думка, 1987. – 183 с.
8. Уголовное право Украинской ССР на современном этапе. Часть Особенная / [А. Я. Светлов, М. И. Бажанов, В. В. Сташис и др.]. – К. : Наукова думка, 1985. – 455 с.
9. Браїнін Я. М. Уголовная ответственность и ее основания в советском уголовном праве / Браїнін Я. М. – М. : Юрид. лит., 1963. – 275 с.
10. Кримінальне право і законодавство України. Загальна частина : курс лекцій / за ред. М. Й. Коржанського. – К. : Атіка, 2001. – 432 с.

11. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.] ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2010. – 456 с.
12. Уголовный кодекс Грузии от 22 июля 1999 года (введен в действие с 1 июня 2000 года) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1241370&subID>
13. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

УДК 343.2

СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

STATUS OF IMPLEMENTATION OF PROBATION IN UKRAINE

Тарасова М.В.,
курсант*Академія Державної пенітенціарної служби України*

Стаття присвячена аналізу поглядів щодо організаційно-правових основ діяльності служби пробациї в Україні. В ній досліджуються наукові погляди сучасних вчених щодо обсягу пробациїної діяльності, напрямів діяльності органів пробациї. В роботі приділена увага проблемам, які виникли під час реорганізації кримінально-виконавчих інспекцій в органи пробациї, та шляхів їх вирішення.

Ключові слова: пробация, випробування, реформування, законодавчі зміни, міжнародна співпраця.

Статья посвящена анализу взглядов относительно организационно-правовых основ деятельности службы пробации. В ней исследуются научные взгляды современных ученых на объем пробационной деятельности, направления деятельности органов пробации. В работе уделено внимание проблемам, которые возникли во время реорганизации уголовно-исполнительных инспекций в органы пробации, и путям их решения.

Ключевые слова: пробация, испытания, реформирование, законодательные изменения, международное сотрудничество.

In the article the author analyses the attitudes as to the organizational and legal foundations of probation service in Ukraine. The author investigates modern scientists opinions as to the probation activity, activities trends in probation bodies. The author pays attention to the problems that have arisen while reorganizing criminal and executive inspections into probation bodies and the ways of their solving.

Probation in Ukraine is quite a new institution that carries out the pretrial function, the function of punishment and the penal function.

The adoption of the law «Probation» in Ukraine has become an important step in probation implementation. Under this law probation is a system of supervising, social and educational measures that are according to the law, certain categories of punishment which are not connected with the deprivation of liberty and providing the court with the information about the accused.

Otherwise, it should be mentioned that the adoption of the rough version of the law «Probation» in Ukraine led to some legal, organization and instructive, financial problems.

The adoption of the law «Probation» in Ukraine has given positive results and brought Ukraine near to European models of probation service but it has a few non-compliances and inaccuracies.

It should be mentioned that the whole normative and legal basis that exists and regulates criminal and executive inspections activities has become old and requires thorough remaking after the adoption of the law «Probation» in Ukraine.

Key words: probation, trial, reform, legislative changes, international cooperation.

Пробация в Україні є відносно новим інститутом, який виконує досудову функцію, функцію виконання кримінальних покарань та пенітенціарну функцію. Орган пробациї виконує покарання не пов'язані з позбавленням волі, зокрема: громадські роботи, виправні роботи, позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю, він також веде облік осіб, звільнених з місць позбавлення волі з випробуванням, а також звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Враховуючи категорію осіб, які є суб'єктами пробациї слід сказати, що діяльність органу пробациї покликана зменшити відсоток рецидиву серед засуджених до позбавлення волі. Таким чином, особа, засуджена до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, позбавляється морально-психічного тиску, який вона може отримати, перебуваючи у кримінально-виконавчих установах. Вона не втрачає соціальних зв'язків, уникає можливості отримання криміногенного «зараження» особистості. Необхідно також зазначити, що утримання особи у виправній колонії є вкрай витратним в умовах сучасної економіки, в той час, як покарання, не пов'язані з позбавленням волі, які виконує служба пробациї, є вигідними з економічної точки зору. Саме тому збільшення у відсотковому значенні застосування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, є правильним кроком, що є показником подальшої гуманізації кримінальних покарань в Україні.

Метою статті є визначення стану впровадження інституту пробациї в Україні та проблем її законодавчого забезпечення.

Вагомий внесок у дослідження питань пробациї внесли такі вітчизняні вчені, як: О. В. Беца, В. Я. Богданов, І. Г. Богатирьов, О. І. Богатирьова, І. В. Боднар, І. А. Вартилицька, Р. М. Гура, М. Я. Гуцуляк, В. М. Дрьомін, О. М. Джуца, Т. А. Денисова, О. М. Звенигородський, О. Г. Колб, Л. Г. Остапчук, А. Х. Степанок, В. М. Трубников, С. І. Халимон, Д. В. Ягунов, І. С. Яковець та інші.

Враховуючи усі досягнення у вивченні інституту пробациї в Україні, варто зазначити, що останнім часом ґрунтовні узагальнені монографічні дослідження в даній галузі проводились О. І. Богатирьовою, але вони були написані і опубліковані ще до прийняття Закону України «Про пробацию», тому це питання потребує додаткового вивчення з урахуванням останніх змін кримінально-виконавчого законодавства України. Зазначене обумовлює актуальність та необхідність дослідження діяльності органу пробациї в Україні, проблемних питань, які виникли під час реорганізації кримінально-виконавчих інспекцій в органи пробациї, та шляхів їх вирішення.

Одним із перших суттєвих кроків запровадження пробациї в Україні стала ратифікація 16 вересня 2014 року Верховною Радою України Угоди про асоціацію України з ЄС, ст. 6 якої передбачає продовження діалогу між Укра-